

מרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים

סבב השיחות על איחוד קפריסין הסתיים בכישלון

מאת השגריר אריה מקל

מבט מבס"א מס' 526, 12 ביולי 2017

תקציר: בסוף השבוע הסתיים בכישלון מהדהד סבב השיחות בין נשיא קפריסין למנהיג המיעוט הטורקי באי ובכך בא לסיומו ניסיון נוסף לפתור את הסכסוך ולאחד את קפריסין מחדש. כישלון השיחות שתוארו כהזדמנות היסטורית מבליט את אי-יכולתה של הקהילייה הבין-לאומית לפתור סכסוכים אזוריים.

בעירת הנופש קראנס-מונטנה באלפים השווייצריים הסתיימו בסוף השבוע שיחות מרתוניות בין נשיא קפריסין ניקוס אנסטסיאדיס לבין עמיתו מוסטפה אקינצי, מנהיג המיעוט הטורקי באי, בניסיון לפתור את הסכסוך ולאחד את האי מחדש. בשיחות, שנמשכו תשעה ימים בחסות האו"ם, השתתפו גם מזכיר האו"ם אנטוניו גוטרש, שרי החוץ של יוון, טורקיה ובריטניה, ונציגים של האיחוד האירופי.

הסכסוך בקפריסין, במתכונתו הנוכחית, החל ביולי 1974. באי התחוללה הפיכה צבאית בידי ארגון יווני קיצוני, שרצה לספח את האי ליוון. בעקבות זאת, פלש צבא טורקיה לקפריסין והקים מסדרון בשליטה טורקית מחופו הצפוני של האי ועד לבירה ניקוסיה. שנים אחדות לאחר מכן הוקמה "הרפובליקה הטורקית של צפון קפריסין", שבה מכירה רק טורקיה. בדרום המשיכה להתקיים "הרפובליקה של קפריסין", שבה חיים ושולטים היוונים. בצפון חיים כרבע מיליון טורקים, שחלקם הגיעו לאי לאחר הפלישה של צבא טורקיה.

ניסיונות רבים נעשו לאחד את האי, ללא הצלחה. בשנים האחרונות גברו הסיכויים לפתרון עם עלייתם לשלטון של אנסטסיאדיס ואקינצי - שניהם מתונים יחסית והכריזו פעמים רבות שהם רוצים באיחוד.

ואולם בסבב השיחות הנוכחי, שתואר בראשיתו כהיסטורי, הובלטו שוב חילוקי הדעות. האו"ם הציע לאחד את שני חלקי האי במסגרת של פדרציה, אך מספר בעיות מרכזיות גרמו לכישלון: טורקיה דרשה שנשיא האי ייקבע ברוטציה בין שתי העדות ולכך מתנגדים היוונים, שמהווים כשמונים אחוז מ-1.2 מיליון התושבים. היוונים דורשים שצבא טורקיה, כ-35 אלף חיילים, יעזוב את קפריסין, ולכך מתנגדים הטורקים בטענה שהחיילים חיוניים להבטחת ביטחונם. מחלוקת חשובה נוספת היא סוגיית המדינות שערבות למתרחש בקפריסין, שהן טורקיה, יוון ובריטניה (שלה עדיין יש בסיסים צבאיים באי). היוונים

דורשים לשנות את ההסכמים כדי שאף אחת מהמדינות הערביות לא תוכל להתערב
בנעשה בקפריסין, כפי שעשתה טורקיה ב-1974.

לישראל עניין רב במתרחש בקפריסין, ששטחה פחות ממחצית משטח ישראל בקווי
1967. זו המדינה הלא-ערבית הקרובה ביותר לישראל מבחינה גיאוגרפית ולפתרון
הסכסוך יכולות להיות השלכות גם עלינו. בשנים האחרונות התהדקו יחסי ישראל-
קפריסין, במקביל להידוק יחסי ישראל-יוון. אישים ישראלים מרכזיים מרבים לבקר באי
ובאחרונה התקיים בסלוניקי מפגש פסגה בהשתתפות רה"מ נתניהו, נשיא קפריסין
אנסטסיאדיס וראש ממשלת יוון ציפראס. ההתקרבות לקפריסין וליוון התאפשרה במידה
רבה בעקבות הרעת יחסינו עם טורקיה מאז 2010 (פרשת "מאווי מרמרה"). היחסים
החשובים ביותר מתקיימים בתחום הביטחוני וכוללים שיתוף פעולה של חילות האוויר
והים. מזה שלוש שנים יש לישראל נספח צבאי ביוון שאחראי גם לקפריסין. באחרונה
קיימה חטיבת הקומנדו של צה"ל תמרון גדול באי בהשתתפות מסוקים של חיל האוויר
ובשיתוף פעולה של צבא קפריסין.

יש גם תיירות ישראלית רבה לקפריסין, כולל לצפון הטורקי, אף שישראל אינה מכירה
ב"רפובליקה הטורקית של צפון קפריסין". מתקיימים דיונים גם על שיתוף פעולה בייצוא
הגז הישראלי והקפריסאי, נוסף על סחר הדדי גדול יחסית (כמיליארד דולר).

אור ליום שישי, 7.7.17, הכריז מזכ"ל האו"ם על כישלון השיחות ומסר שגם סבב זה ננעל
ללא הסכם. גם שיחת טלפון של הרגע האחרון ממייק פנס, סגן נשיא ארצות הברית,
למנהיגי היוונים והטורקים בקפריסין, לא הביאה לתוצאות.

כישלון סבב השיחות הנוכחי מוכיח שהיוונים והטורקים באי ופטרוניםם באתונה
ובאנקרה, אינם מסוגלים להתגבר על המחלוקות ולפתור את הסכסוך רב השנים, ועלול
לחלוף זמן רב עד שיעשה ניסיון נוסף לאחד את האי.

הכישלון הזה מדגיש עד כמה קשה יהיה לקהילייה הבין-לאומית לפתור סכסוכים אזוריים
אלימים ומסובכים עוד יותר, כמו הסכסוכים בסוריה, תימן, אוקראינה, דרום סודן, לוב
וחצי האי הקוריאני, שלא לדבר על הסכסוך הישראלי-פלשתיני.

פורסם לראשונה בעיתון *ישראל היום* 3.7.2017
<http://www.israelhayom.co.il/opinion/487937>

* השגריר אריה מקל הוא עמית בכיר במרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים.
כיהן כשגריר ישראל ביוון בשנים 2010 עד 2014.

סדרת הפרסומים מבט מבס"א מתפרסמת הודות לנדיבותה של משפחת גרג רוסהנדלר.